Gemeente Raalte

Collegevoorstel

Onderwerp	Vaststellen beleidsregels Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) gemeente Raalte 2021
Zaaknummer	16068-2021
B&W vergadering	9 maart 2020
Integrale advisering	Chris ten Have (financieel), Jeanet van Olst (juridisch), Herald Immink (economie), Judith Broekhuizen (sociaal)
Portefeuillehouder	Dhr. (J.) Jacques van Loevezijn
Voor informatie	Jochem Westert

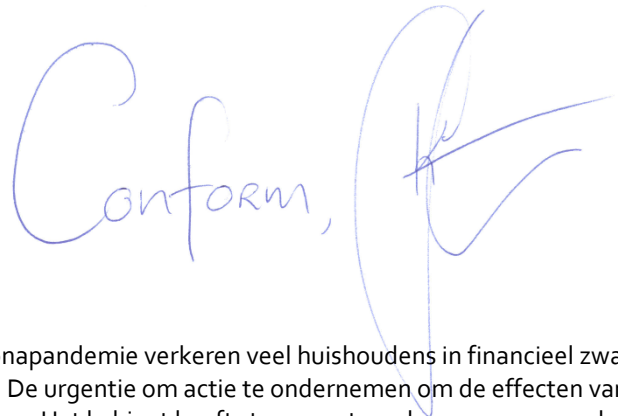
Bestuurssamenvatting

Als gevolg van de coronapandemie kunnen veel huishoudens hun woonlasten niet meer voldoen. Hierdoor dreigen schulden te ontstaan. Via de Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) willen we deze huishoudens tegemoetkomen. Door middel van tijdelijke beleidsregels, waarbinnen we soepeler omgaan met regels rondom draagkracht, verlenen we een bredere doelgroep toegang tot de TONK.

Beslispunten

1. De tijdelijke beleidsregels "Beleidsregels tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) gemeente Raalte 2021" vast te stellen over de periode 1 januari tot en met 1 augustus 2021.
2. De raad ter kennisname te informeren.

Besluit

Inleiding

Als gevolg van de coronapandemie verkeren veel huishoudens in financieel zwaar weer, omdat zij hun vaste lasten niet meer kunnen voldoen. De urgentie om actie te ondernemen om de effecten van de pandemie zo goed als mogelijk op te vangen, is onmiskenbaar. Het kabinet heeft steunmaatregelen genomen om huishoudens en ondernemingen te helpen. Deze maatregelen bieden echter niet voor iedereen voldoende soelaas. Daarom biedt het rijk, samen met gemeenten, extra hulp door middel van de beleidsregels Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (verder: TONK).

De TONK is een tegemoetkoming voor huishoudens die te maken hebben gehad met een substantiële inkomensterugval en daardoor hun noodzakelijke (woon)kosten niet meer kunnen voldoen. Zoals een werknemer die vanwege de

coronamaatregelen zijn baan verliest of een zelfstandige die opdrachten ziet verdwijnen. De regeling geldt met terugwerkende kracht van 1 januari 2021 tot en met 30 juni 2021 en wordt uitgevoerd binnen het wettelijk kader van de bijzondere bijstand (art. 35 lid 1 Participatiewet). Het is de bedoeling dat gemeenten in beleidsregels soepeler omspringen met regels rondom draagkracht, zodat een bredere doelgroep dan gewoonlijk toegang krijgt tot de regeling.

Vertaling uitgangspunten en ambities Raalte naar lokale regeling TONK

Gemeenten beschikken over beleidsvrijheid bij de inrichting van de TONK. We kunnen dus zelf (beleid)keuzes maken en op basis daarvan de aparte, tijdelijke beleidsregels TONK vaststellen. Hieronder geven we de hoofdpunten van de voorgestelde regeling weer:

- Om in aanmerking te komen voor TONK geldt dat er sprake moet zijn van een substantiële inkomensterugval als gevolg van de coronapandemie. In de vast te stellen tijdelijke beleidsregels TONK kiezen we ervoor uit te gaan van de juistheid van de verklaring door de aanvrager dat van deze omstandigheid sprake is (artikel 3 lid 2). We merken een inkomensdaling van 25% ten opzichte van het oorspronkelijke inkomen aan als substantieel (artikel 1 onder c).
- In vergelijking tot de Beleidsregels Bijzondere bijstand gemeente Raalte 2019 (art. 3.4 lid 1) gaan we uit van hogere vermogensgrenzen, zoals die gelden voor de algemene bijstand in de Participatiewet (art. 3 lid 4 jo. artikel 34 lid 3 Participatiewet). De grens is € 6.295,- voor een alleenstaande en € 12.590,- voor een gezin en een alleenstaande ouder.
  Bij de vermogenstoets kijken we uitsluitend naar de hoogte van de beschikbare geldmiddelen en laten we op geld waardeerbare bezittingen, zoals een auto en de overwaarde in een woning, buiten beschouwing.
- We verstrekken uitsluitend TONK indien de vaste woonlasten minimaal 40% van het inkomen bedragen (artikel 3 lid 3). Een woonquote hoger dan 40 procent wordt namelijk vaak als risicovol bestempeld, aangezien zulke hoge kosten voor het huis andere (noodzakelijke) uitgaven mogelijk verdringen (zie Eurostat, *Glossary:Housing cost overburden rate*).
- Van de aanvrager verwachten we dat deze in staat is om maandelijks €500,- van de noodzakelijke kosten zelf te dragen (artikel 3 lid 6).
- Er geldt een maximum uit te keren bedrag, namelijk €750,- per maand (artikel 8).

Aanverwante regelingen en voorzieningen

Er kunnen situaties zijn, waarin het nodig is ook andere noodzakelijke kosten te vergoeden. Hiervoor gelden de (reguliere) Beleidsregels Bijzondere bijstand. Indien het huidige inkomen niet hoger is dan 120% van de bijstandsnorm en aan de overige voorwaarden wordt voldaan, bestaat op basis van de Verordening domein sociaal gemeente Raalte tevens aanspraak op de regeling Meedoen voor kinderen (art. 7.5) en volwassenen (art. 7.6) en de laptopregeling (art. 7.7).

Waar het gaat om de toepassing van deze regelingen maken we optimaal gebruik van de speelruimte die er is om rekening te houden met de gewijzigde omstandigheden als gevolg van corona. Denk aan het verstrekken van meerdere laptops per huishouden (in plaats van één) en het vergoeden van de kosten voor wandelschoenen. Waar mogelijk, zullen we TONK-aanvragers actief naar deze voorzieningen begeleiden. Aanvragers die moeite hebben om rond te komen of schulden hebben kunnen wij bovendien schuldhulp aanbieden.

Beoogd effect

Via het instrument van de bijzondere bijstand een bredere doelgroep toegang verlenen tot de TONK met als doel problematische schulden te voorkomen en huishoudens, waaronder (kleine) zelfstandigen, op de been te houden.

Argumenten

1.1 Veel huishoudens zien zich vanwege de coronapandemie geconfronteerd met een onvermijdbare en plotselinge terugval van hun inkomsten. Zonder aanvullende steunmaatregelen, dreigen zij tussen wal en schip te vallen.
Ondanks de diverse steunpakketten bieden bestaande en tijdelijke voorzieningen mogelijk voor huishoudens nog onvoldoende ondersteuning, omdat veel vaste lasten doorlopen en niet eenvoudig zijn om te buigen (zie voor een overzicht: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiele-regelingen/overzicht-financiele-regelingen). Huishoudens die zonder aanvullende steun buiten de boot vallen zijn bijvoorbeeld zelfstandigen die opdrachten zien verdwijnen, werknemers met een flexibele arbeidsrelatie, huishoudens die een beroep moeten doen op een uitkering, enzovoort. Wanneer mensen hun woonlasten niet meer kunnen voldoen, worden zij geraakt in hun bestaanszekerheid en is het maken van problematische schulden welhaast onvermijdelijk.

1.2 Met deze beleidsregels geven we uitvoering aan de nieuwe regeling TONK, zoals bestuurlijk afgesproken tussen het ministerie van SZW en de VNG.
Het kabinet heeft voor huishoudens die door omstandigheden in ernstige financiële problemen dreigen te komen de TONK in het leven geroepen en een bedrag van maximaal € 130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021 (zie verder: financiën). Omwille van eenvoud en snelheid werden er geen nadere centrale regels vastgesteld, maar is de wens uitgesproken dat gemeenten tijdelijke beleidsregels opstellen. Hiertoe is een handreiking ('Handreiking uitvoering TONK door gemeenten") vastgesteld door een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van onder meer het Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Divosa en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

1.3 We sluiten aan bij de uitgangspunten zoals beschreven in het Koersdocument corona en het Transformatieplan 'Doen wat nodig is voor onze inwoners!'
Centrale noties die hieruit voortvloeien zijn het schenken van extra aandacht aan kwetsbare groepen, het ondersteunen van ondernemers en mensen zonder werk, en het stimuleren van de economie. Genoemde documenten onderstrepen het belang om te vertrekken vanuit vertrouwen en te werken vanuit een uitnodigende, oplossingsgerichte grondhouding. Via een (administratief) eenvoudige regeling komen we in het bijzonder ook (zelfstandig) ondernemers tegemoet. Hiermee geven we invulling aan de bij het rondetafelgesprek van 11 februari jl. uitgesproken wens om de regeling te laten aansluiten bij de behoeften van ondernemers uit Raalte.

1.4 We stellen de regeling voor een brede groep open, maar voorkomen excessen.
Door een inkomensterugval van 25% aan te merken als substantieel, het aansluiten bij de hogere vermogensgrenzen zoals die gelden voor de algemene bijstand en onze invulling van het begrip 'vermogen' te beperken tot geldmiddelen van de aanvrager en zijn of haar partner, creëren we een breed toegankelijke, maar niet onbegrensde regeling. Op die manier komt ondersteuning zoveel mogelijk terecht bij inwoners die dat nodig hebben.
Om excessen te voorkomen bevat de regeling naast een vermogensgrens (€ 6.295,- voor een alleenstaande en € 12.590,- voor een gezin en een alleenstaande ouder) ook de voorwaarde dat woonlasten een aanmerkelijk deel (40%) van het inkomen vertegenwoordigen en dat een bedrag van €500,- voor woonlasten door de aanvrager zelf wordt gedragen. Ten slotte geldt er een maximaal uit te keren bedrag van €750,- per huishouden per maand.

Duurzaamheid

N.v.t.

Kanttekeningen

- De TONK is een openeinderegeling. Het is op voorhand moeilijk te zeggen hoe groot de doelgroep is. Pas bij de uitvoering van TONK zal blijken hoeveel huishoudens op deze regeling een beroep doen en of het toegekende budget vanuit het Rijk toereikend is. Er bestaat dus een risico dat we het budget overschrijden (zie verder financien).

- Gemeenten kunnen zelf keuzes maken ten aanzien van de eisen met betrekking tot draagkracht. Zoals beschreven gaan we in deze regeling uit van minder strikte eisen rondom inkomen en vermogen dan gewoonlijk. Wij zouden ervoor kunnen

kiezen de vermogensgrenzen (nog) verder op te trekken of zelfs helemaal los te laten. In die situaties wordt de groep huishoudens die aanspraak maakt op TONK beduidend groter. Zo geldt voor sommige huishoudens, bijvoorbeeld (startende) ondernemers, dat zij niet of beperkt investeren in een woning, maar wel een vermogen opbouwen.
Voor het (verder) optrekken of loslaten van de vermogensgrenzen is om de volgende reden niet gekozen.
De TONK heeft niet het karakter van een inkomensondersteunende maatregel, maar is een tegemoetkoming bestemd voor huishoudens die als gevolg van een inkomensterugval door corona de woonkosten niet meer kunnen betalen. Deze logica dwingt tot een begrenzing van het geldelijke vermogen waarover een huishouden mag beschikken. Bovendien kan het verder optrekken van de vermogensgrens leiden tot een (verdere) overschrijding van het budget.
Hieraan kunnen we tegenwicht bieden door het uit te keren bedrag te beperken. Het risico van deze optie is dat huishoudens die een beroep doen op de TONK onvoldoende tegemoetkoming ontvangen om de woonkosten te voldoen en alsnog in betalingsproblemen komen. Dit terwijl we juist de huishoudens die dat het hardst nodig hebben op adequate wijze tegemoet willen komen.

- Hoewel we menen te voorzien in een breed toegankelijke regeling, beseffen we ons dat we uitgaan van generieke situaties. Specifieke en onvoorziene omstandigheden, kunnen wellicht maken dat de onverkorte toepassing van beleidsregels onredelijk uitpakken en mensen ten onrechte buiten de boot vallen. Als toepassing van de beleidsregels gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen, wijken we van de beleidsregel af (maatwerk).

Financiën

Voor de uitvoering van de TONK heeft het Rijk €130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021. De middelen worden, in twee tranches op basis van de verdeelsleutel minimabeleid, via het gemeentefonds beschikbaar gesteld. Voor Raalte verwachten we op basis van deze verdeelsleutel circa € 190.000 vergoeding TONK van het Rijk te ontvangen, uitbetaald in twee tranches van € 95.000. Dit budget is inclusief de product- en uitvoeringskosten. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 zal op basis van de dan geldende coronasituatie de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. De Tweede Kamer heeft op 2 februari jl. een motie aangenomen dat dient te worden gemonitord of de vrijgemaakte middelen voldoende zijn om de TONK ruimhartig uit te voeren en wanneer dit niet voldoende is meer middelen beschikbaar moeten worden gesteld.
Bij brief van 26 februari 2021 heeft minister Koolmees gemeenten laten weten dat bijstelling van het budget passend bij de nieuwe inzichten zo nodig zal plaatsvinden (zie bijlage).
Indien er financiële problemen dreigen, verzoekt de minister dit ook aan te geven bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het Kabinet wil niet dat gemeenten financiële risico's lopen bij de uitvoering van de TONK. Gemeenten moeten kunnen doen wat nodig is.
De werkelijke kosten van de uitvoering van de TONK-regeling voor Raalte zal afhangen van de mate van gebruik van deze regeling. De komende periode zullen we dit monitoren. Mocht de rijkscompensatie TONK ondanks het voorgaande niet voldoende blijken, dan zal aanvullend dekking gevonden moeten worden, in eerste instantie binnen het budget bijzondere bijstand. Wanneer er geen ruimte is binnen regulier budget, dan zal er gekeken worden of er dekking is binnen overige Corona-gerelateerde compensaties van het rijk. De laatste optie is om aanvullende dekking op te vangen uit de gemeentelijke stelpost Corona.

Vervolg

Bij een positief besluit, communiceren we breed over deze regeling en stellen we de regeling op korte termijn open voor aanvragen.

Communicatie

We brengen de TONK breed onder de aandacht bij inwoners en ondernemers. Dit doen we via een persbericht, informatie op de website en via social media. Daarnaast delen we de informatie met de ondernemersnetwerken en organiseren we – indien daar behoefte aan is – een online informatiebijeenkomst.

Bijlagen

- Beleidsregels Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) gemeente Raalte 2021.
- Persbericht TONK, d.d.11 maart 2021.
- Brief van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, d.d. 26 februari 2020.